

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

צוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

תרומה

(חלק לא שיחה א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת תרומה, כח שבט-אדר, ה'תשפ"ו (ב)

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2026
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

Kehot Publication Society® and the Kehot logo are registered trademarks
of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

תרומה

ב. אח"כ ממשיך רש"י, ולא היתה אלא לשעה, והרבה גוונים היו לה לכך מתרגם ססגונא ששש ומתפאר בגוונין שלו".

והנה הטעם שהוצרך רש"י לומר ש"לא היתה אלא לשעה", י"ל בפשטות, דכיון שלא ידוע ללומד המקרא (בן חמש למקרא) שיש מין חי' ששמה תחש, מפרש רש"י שאכן אין זו חי' ידועה⁹ כי "לא היתה אלא לשעה"¹⁰.

(9) וכבר שקו"ט בארוכה במפרשי רש"י ועוד – בפ' הכתוב ביחזקאל (טז, י), ואנעלך תחש, אם חי' כל המ' שנה במדבר, או שעשו מנעלים ממה שנ' שאר, או שהוא תחש אחר כו'. וראה תרגום ופרש"י יחזקאל שם. ולפי הפס"ד שם – קאי על עורות תחשים (ולא על מנעלים כפשוטם). ואכ"מ.

(10) בכמה מפרשים (גו"א. באר מים חיים (לאחי מהר"ל). ועוד) מבואר ההמשך בפרש"י, ולא היתה אלא לשעה – "דאל"כ הרי לא הותר למלאכת שמים אלא בהמה טהורה דכתיב למען תהי' תורת ה' בפיך מן המותר בפיך, וא"כ תחש חי' טהורה ה', ולמה לא מנה אותה [בין] בהמות וחיות טהורות (בפ' שמיני ופ' ראה), אלא לשעה היתה ולא מנה דבר שהי' לשעה" (ל' הגו"א). וכעין זה כתבו בכמה מפרשים). אבל: א) בפרש"י עה"ת לא הובאה ההלכה שצ"ל "מן המותר בפיך" (ב). אפי' להלכה (בהמשך סוגיית הגמ' שם, שהובא לענין תחש הא דלא הוכשרו למלאכת שמים אלא עור בהמה טהורה בלבד), כ' הרשב"א (בחי' לשבת שם) בשם רב האי גאון ד"הואיל וקם לי' ק"ו דרב הונא מברניש . . א"כ

א. אחד מהדברים שנצטוו ישראל להביא לתרומת המשכן (וזאת התרומה אשר תקחו מאתם¹¹) הוא "עורות תחשים"¹², ופרש"י, "תחשים" – "מין חי".

והנה ברז"ל מצינו פלוגתא בדבר: בבבלי¹³ הובאו דברי רשב"ל בשם ר"מ "תחש שהי' בימי משה ברי' בפני עצמו הי' ולא הכריעו בה חכמים אם מין חי' הוא אם מין בהמה הוא כו'", אבל בירושלמי¹⁴ אי', רבנן אמרין מין חי' טהורה¹⁵ (וכן איתא בתנחומא¹⁶ "ר' יהודה אומר חי' טהורה גדולה היתה במדבר כו' ובעורה ששה גוונים ונטלו אותה ועשו ממנה יריעות")¹⁷.

ועפ"ז (וכן מבואר במפרשים¹⁸) קובע רש"י כדברי הירושלמי (והתנחומא) שהוא "מין חי".

וצ"ע, מנ"ל לרש"י בפשוטו של מקרא להכריע בין דיעות אלו, שהוא "מין חי"?

(1) פרשתנו כה, ג.

(2) כה, ה.

(3) שבת כח, ב.

(4) שבת פ"ב ה"ג.

(5) וממשיך בירושלמי שם שאתי' כדברי רשב"ל בשם ר"מ כמין חי' טהורה ברא הקב"ה כו'. (6) פרשתנו ו.

(7) בפסיקתא רבתי פל"ד (לג) ר' נחמי' אומר חי' טהורה היא כו' אמר רבי אלעזר . . בשם רשב"ל . . בשם ר"מ לפי שעה נבראתה ונגנזה. ובקה"ר (פ"א, ט) ר' יוחנן אומר מין חי' גדולה הראה הקב"ה למשה ועשה הימנה צורך המשכן וגנזה.

(8) ראה דברי דוד להט"ז כאן. צידה לדרך. באר בשדה. וראה בארוכה מלאכת הקודש על פרש"י כאן.

(*) וכדמוכח גם מזה שרש"י אינו מתרג' בנוגע לתולעת במלאכת המשכן – ראה רבינו בחיי כאן (כה), ג). מפרשי רש"י (הואיל משה (באר היטב). אמרי שפר. דבק טוב (בהגדה). ועוד). שו"ת חת"ס שבפנים ההערה (בסופה). ואכ"מ.

(ב) סיומו בפירושו דברי התרגום „ששש ומתפאר בגווינין שלו“?

והנה לכאורה דברי רש"י (בפירושו התרגום) מקורם בגמ'¹³, שהגמ' מפרשת דברי רבי נחמ"י ש„מכסה אחד [של ער-רות אילים מאדמים ועורות תחשים] הי' ודומה כמין תלא אילן“, ש„ה"ק כמין תלא אילן הוא שיש בו גווינין הרבה ולא תלא אילן דאילו התם טמא והכא טהור, א"ר יוסף אי הכי היינו דמתרגמינן סס-גונא ששש בגווינין הרבה“ – וזהו כלשון רש"י „לכך מתרגם ססגונא ששש ומתפאר בגווינין שלו“.

אבל כבר נת' כמ"פ שאין דרכו של רש"י בפירושו עה"ת להעתיק לשונות חז"ל כ"א רק הנוגע לפירוש פשוטו של מקרא, ומה נוגע אריכות לשון (הגמ') (רש"י לפירוש תיבת „תחש“?

[ומה גם בנדו"ד, שכוונת ר' יוסף במ"ש „אי הכי“ (סייעתא היא. רש"י), אינה רק להוכיח שתחש יש לו הרבה גווינים, אלא בעיקר לפרש שטהור הוא (דלא כ„תלא אילן“ שטמא הוא) – דכיון ד„הוא טהור נחא הא דמתרגמינן ססגון נא לפי שאינו דומה לתלא אילן אלא בזה שיש לו גווינין הרבה“¹⁴].

יש מפרשים¹⁵ שרש"י בא לתרץ דברי התרגום, דכיון שכתב רש"י „ולא היתה אלא לשעה“, איך נאמר בתרגום (בבבלי) שם לחי' זו שלא היתה ידועה לא לפני זמן המשכן ולא לאחריו? ולכן כ' רש"י „לכך מתרגם ססגונא ששש ומתפאר בגווינין שלו“, שאין כוונת התרגום שזהו

[ועפ"ז מובן גם הטעם שנקט רש"י „לא היתה אלא לשעה“, שזהו ע"ד לשון הבבלי „ולפי שעה נזדמן לו למשה ועשה ממנו משכן ונגנז“ – ולא כהירושלמי „כמין חי' טהורה ברא הקב"ה למשה במדבר כיון שעשה בה מלאכת המשכן ונגנזה“, או כלשון ר' נחמ"י בתנחומא „מעשה נסים היתה ולשעה שנבראת בו בשעה ונגנזה“¹¹ – כי בפשוטו של מקרא אין הכרח שהיתה כאן בריאה מיוחדת או מעשה נסים (וכן מעשה מיוחד של גניזת התחש), אלא רק ש„לא היתה אלא לשעה“, ולכן נשכח זכרו בתנ"ך¹²].

וכן מובן זה שרש"י ממשיך „והרבה גווינים היו לה“, דכיון שאין זו חי' ידועה (כי „לא היתה אלא לשעה“), צריך רש"י לפרש במה מיוחדים עורות תחשים, שבגלל זה ציווה ה' להביאם לתרומת המשכן¹² (ובפרט שלא נאמר בקרא שצ"ריכים לצבוע העורות), כמו שפירש ב„עורות אילים – מאדמים“, ולכן פרש"י ש„הרבה גווינים היו לה“ (ואין זקוקים לצביעה).

אבל צ"ע מהי אריכות לשון רש"י „לכך מתרגם ססגונא ששש ומתפאר בגווינין שלו“, דלכאורה הי' מספיק לכתוב בקיצור „כתרגומו (ססגונא)“, שמזה מוכח שיש לתחש הרבה גווינין; ומהי הדגשת רש"י (א) „לכך מתרגם כו“,

איכא למילף כו' דאפי' בהמה טמאה נמי מתכשר. וראה גם ר"ן ר"ה רפ"ג (ד"ה ומיהו אע"ג דמסקינן). וראה שו"ת חת"ס אורח סל"ט. יו"ד סרע"ו. שד"ח אסיפת דינים מערכת תנוכה אות יד. ועוד. ואכ"מ. (11) ועד"ז בפס"ר שם „לפי שעה נבראתה ונגנזה“. ולשון הקה"ר „הראה הקב"ה למשה ועשה הימנה צורך המשכן ונגנזה“ – י"ל בבי' האופנים.

(12) ראה באור"א קצת בהואיל משה ואמרי שפר על פרש"י כאן.

(13) שבת שם, ע"א.

(14) תוס' הרא"ש שבת שם.

(15) ראה תנוכת התורה (להר"ר העשיל) כאן. חי' חת"ס שבת שם.

וכוונתו בפשטות, שלקחו עורות של מין חי' ששמה תחש ולא שלקחו עורות (אילים) וצבעו אותם בצבע תחש²¹.

[והכרחו של רש"י בפשטות הוא, דאם הכוונה שצבעו את העורות (אילים) בצבע (של) תחש – הול"ל „עורות אילים מאדמים ותחשים" (וכיו"ב), ולא „ועורות תחשים"; ומזה שהכתוב מוסיף „ועורות תחשים" מובן, שאין אלו העורות שעליהם מדובר לפניו „עורות אילים"²², אלא שהם עורות של תחש (ותחש הוא „מין חי")].

וזהו גם ההמשך בדברי רש"י „לכך מתרגם ססגונא ששש ומתפאר בגוונין שלו":

בזה בא רש"י להביא ראי' מהתרגום שאינו סתם שם צבע, שצבעו בו העורות, אלא שהוא מין חי', דתחש מתורגם „ססגונא", שהחי' „שש ומתפאר בגוונין שלו"²³.

ולכן לא כתב רש"י בקיצור „כתרגומו ססגונא", כי אז הי' מקום לפרש שכוונת התרגום היא ש„תחש" הוא צבע המורכב מצירוף הרבה גוונים, או²⁴ „ססגונא" פירושו ששה גוונים (ע"ד הדיעה בתנחומא שבעור התחש יש ששה

שם „תחש" בארמית, אלא זהו תיאור מראהו של התחש, „ששש .. בגוונין שלו".

אבל גם פירוש זה דחוק הוא, שהרי (כמדובר כמ"פ) אין ענינו של פרש"י עה"ת להעתיק ולפרש את דברי התרגום.

ג. ויש לומר הביאור בזה – בפשטות:

רש"י בפירושו „מין חי" לא בא לשלול הפירוש שתחש הוא „מין בהמה"¹⁶, אלא לשלול קס"ד ש„תחש" הוא שם צבע, ופירוש „עורות תחשים" הוא כמו „עורות אילים מאדמים", דכשם „עורות אילים מאדמים" פירושו עורות אילים ש„צבועות היו אדום לאחר עבודו"¹⁷, כן יש מקום לפרש „עורות תחשים", שצבעו עורות בצבע הנקרא „תחש" [וע"ד הדיעות שמצינו בירושלמי¹⁸, דר' יהודה אומר טיינין לשם צר-בעו נקרא] (עורות אילים צבועות היו עורות תחשים ונקראים תחשים על שם צבע שדומה לתחשים. קה"ע), ור"נ אומר גלקטינין (שם צבע¹⁹. קה"ע²⁰).

ולכן כ' רש"י ד„תחשים – מין חי",

(16) להעיר מס' זכרון (על פרש"י) ומשכיל לדוד כאן, שאין כוונת רש"י חי' ולא בהמה, אלא למין חי', וחי' משמע נמי בהמה. אבל בבאר בשדה כ' שהדברים דחוקים.

(17) ל' רש"י כאן.

(18) שבת שם.

(19) וראה שירי קרבן לירושלמי שם בביאור החילוק בין ב' הדיעות.

(20) וראה ערוך (ערך טיינין) שפירש שהוא צבע תכלת. ובמוסף הערוך (ערך גלאקסינון) שהוא מין חולדה יקרה וחשובה הגדילה במדינת צפון. ולפי' נמצא שהחילוק בין ר"נ ור"נ הוא אם הי' רק צבע או מין חי' טמאה. וראה ערוך השלם במקומות הנ"ל. ועוד. ושקו"ט במלאכת הקודש (על פרש"י כאן) בפ' דעת ר"י ור"נ בבבלי (שם כח, א). ואכ"מ.

(21) להעיר גם מהמשך לשון התנחומא (בדברי ר"נ) „ועורות תחשים למה דכתיב אורך היריעה האחת שלשים באמה מי מביא לך יריעה של שלשים אמה אלא מעשה נסים לשעה שנבראה וגו'".

(22) ודחק לומר שהכוונה לעורות סתם, מאיזה בהמה וחי' (לאו של אילים דוקא), צבועים בצבע הנקרא תחש – כי לא מסתבר שהכתוב לא יפרט מאיזה מין צ"ל העורות, ובפרט שכל דבר שבנדבכת המשכן נאמר באופן מפורט.

(23) אבל ראה נתינה לגר על תרגום כאן.

(24) וראה עוד פירוש בערוך ערך ססגון.

לצבע העורות; משא"כ בנדבכת עור תחש, הרי גם הצבע הוא בכלל הנדבה דחי, מאחר שהצבעים הם חלק מעצם עור החי, ועד שזה נוגע לתכונת החי – ששש ומתפאר בגוונין שלו" (כנ"ל).

וי"ל, שזהו טעם נוסף לכך שיריעות אלה היו המכסה העליון ביותר שעל המשכן²⁸ – כי נוסף על זה שיריעות אלה עלו ביופים על השאר²⁹, ועוד זאת, שאינו דומה יופי של עור צבוע לגבי יופיו ותפארתו של עור שיש בו ריבוי גוונים בטבעו ותולדתו – הנה בעורות תחשים הרי הגוונים הם חלק מתכונת "חי", כנ"ל.

ה. ויש להוסיף ביאור בזה שמכסה עורות תחשים ה' המכסה העליון של המשכן, כי מעלה זו שבעורות תחשים, שגם הצבע שבהם הוא חלק מהחי, יש בו ביטוי מיוחד של התוכן הפנימי דכללות המשכן:

"חי" הוא רמז על הקב"ה, שנקרא "חיי העולמים", לפי שהוא ית' מקור החיים של כל העולמות, ובלשון הרמב"ם³⁰ ש-

(28) לר"נ (כג') רש"י פרשתנו כו, יד) שה' מכסה בפ"ע של עורות תחשים. והובא ברש"י מתחילה כדיעה הא'. וגם לדברי ר"י דמכסה א' ה', הרי חצי של היריעה העליונה ה' מעור תחש.

(29) ואף שפרש"י (פרשתנו כו, יג) למדה תורה דרך ארץ שיהא אדם חס על היפה, והיינו על יריעות התחתונות דשש משור תכלת וארגמן כו', הרי נוסף על העיקר, שזהו רק לגבי יריעות העזים דפשיטא שלגביהן הן היפה, הרי הכוונה שם היא בעיקר לענין השוויות שלהם. וראה בחיי שמפרש "כלומר שלא יגיעו לארץ כדי שלא יתנפלו בעפר ובגשמים", שזה שלא יתנפלו בעפר כו' פשיטא שה' בעורות תחשים שלא היו מכסות את הקרשים כל עיקר.

(30) ריש הל' יסוה"ת.

גוונים²⁵ – אלא מדגיש "ששש ומתפאר בגוונין שלו", שעי"ז מוכן שכוונת התרגום ל"מין חי".

ד. אבל עדיין צע"ק דיוק לשון רש"י "ששש ומתפאר בגוונין שלו", דלכאורה ה' מספיק "ששש" (כלשון הגמרא)²⁶, ומהי ההוספה ש(לא רק "שש" אלא גם) "מתפאר בגוונין שלו"?

ויש לומר, שבזה מרמז רש"י גם לה- מעלה המיוחדת שב"עורות תחשים", שאינו רק בגלל יופי הגוונים שבעורות אלו, אלא לפי שזה מדגיש את תכונת התחש, שעורות מגוונים אלו פועלים בהתחש שיתפאר בצבעיו (וזהו ענין עיקרי בו עד כדי כך, שזהו חלק משמו בלשון התרגום).

וזהו גם המעלה והחשיבות בתרומה זו ד"עורות תחשים": מובן ופשוט, שת- רומה ממין החי עולה בחשיבותה על תרומה ממין הצומח (ע"ד שמצינו בקרב- נות על המזבח)²⁷, ובזה היא חשיבותם המיוחדת של "עורות תחשים" גם לגבי "עורות אלים מאדמים", לא רק לפי שבעורות תחשים היו "הרבה גוונים" (דלא כשאר הצבעים שהובא כל אחד מהם בפ"ע, תכלת וארגמן ותולעת שני כו'), אלא בעיקר משום שהגוונים הם חלק מעור התחש עצמו. דבנדבכת ה"עורות אילים מאדמים" (שצבעו אותן לאחר ששכבר היו) הרי הנדבה ממין החי היא רק בנוגע לגוף העור עצמו, אבל לא בנוגע

(25) וכ"כ בבאר מים חיים על פרש"י בשם הרד"ק, "וזהו שש גוונא שתיירגם אונקלוס".

(26) בדפוס ראשון דפרש"י "ששש בגוונים".

(27) ראה לקר"ש חט"ז (ע' 451 ואילך) בטעם שהנשים טוו על העזים, במחובר, כי אז התרומה היא בסוג הקרבה דחי, שהיא תרומה חשובה יותר ממטוה בחוטים החתוכים מעזים. ע"ש באורך.

שזהו לפי שהם משתלשלים מהם, וכפי שהאריך הרמ"א בספרו תורת העולה.

ולכן הי' צ"ל במשכן ענין המורה על הקשר שבין דברים חיצוניים של הנב-ראים, עם "אמיתת המצאו" – וזה נרמז ב"עורות תחשים", שגם צבע עורם (שאינו אלא דבר חיצוני) הוא מ"מין החי" – להורות, שגם הדברים הכי חיצוניים של הנבראים, עד לצבע שלהם, "לא נמצאו אלא מאמיתת המצאו", "חי הער-למים"³⁴.

ו. ויש להוסיף בזה, ע"פ ביאור רבינו הזקן (בתורה אור³⁵) ע"ד ההפרש בין חומר הנברא וצורתו, שהחומר של הנב-ראים נברא בדבר ה' ובעשרה מאמרות, משא"כ "אופן צורת הרקיע (לדוגמא) . . נעשה בחפץ ה' שלא בא לכלל גילוי בדבור או מאמר" – שהטעם לזה הוא לפי ש"דבור ומאמר . . הוא הפועל הישות" שבכל הנבראים, דאם הי' נברא רק "בחפץ ה' ורצונו בלבד . . הי' העולם בטל במציאות ממשי", משא"כ בצורת הנבראים (שמקורה "בחפץ ה' . . שלא בא לכלל גילוי בדבור או מאמר") נמשך ענין הביטול בנבראים. ע"ש באורך.

[ויש לומר, שזה בא לידי ביטוי בזה שצורת הנבראים הוא דבר חיצוני שאין בו "תוכן" – שהטעם הפנימי לזה הוא, לפי שבצורת הנברא נמשך ענין הביטול, ולכן בא בצורת הנברא שאין לה "מציאות" ותוכן לעצמה (כמו ה"מציאות" שבעצם מציאות הנברא, וכן בתוכן הנברא וגדריה).]

ועפ"ז יובן בעומק יותר הטעם (הפני-

כל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם לא נמצאו אלא מאמתת המצאו"; ומסתבר שאין כוונת הרמב"ם במ"ש שכל הנמצאים . . לא נמצאו אלא מאמיתת המצאו" רק לכל הנמצאים בכללות שלהם, אלא גם בפרטי הנמצאים³¹, שכל פרטי הנמצא "לא נמצאו אלא מאמיתת המצאו".

כלומר:

כל דבר שבעולם נחלק (בכללות) לשלשה חלקים: א) עצם מציאות הדבר, שזהו ענין השווה בכל דבר. ב) תכונות המיוחדת של כל דבר, שבזה כל דבר חלוק מזולתו. וכמו אש ומים, החלוקים בטבעם ותכונותם, עד שטבעו של האש הוא היפך טבעו של מים. ג) שאר פרטי כל דבר, שאינם חלק מעצם תכונותו ותו-כנו.

וכל עניני הנברא הנ"ל, "לא נמצאו אלא מאמיתת המצאו" – דהיינו נוסף על עצם מציאות הנברא, ועד"ז תוכנו וגדרו המיוחד של כל נברא – גם הפרטים הטפלים נמצאו מ"אמיתת המצאו".

וזהו ענינם של יריעות מ"עורות תח-שים" שבמשכן:

כיון שענינו של המשכן הוא – "ושכנתי בתוכם"³², השראת השכינה באופן גלוי, הרי מובן, שבו הי' באופן גלוי זה שמ"אמיתת המצאו" של הקב"ה נמצאו כל הנמצאים בכל פרטיהם. [וכמ-בואר בספרים³³, שה"ציורים הגופניים" שבמשכן וכליו – אפשר "להתבונן מהם ציורים העליונים שהם דוגמא להם",

(34) ראה לקמן הערה 36.

(35) מקץ מא. ג. וראה בארוכה סה"מ תרט"ג ע'

קית ואילך. קונטרס עה"ח פ"א. סה"מ תש"ח ע' 72 ואילך. ועוד.

(31) וראה גם רמב"ם שם פ"ב ה"ט (הובא לקמן

פנים ס"ז).

(32) פרשתנו כה, ח.

(33) בחיי פרשתנו כה, ט. ובכ"מ.

ואמיתית מציאותו הוא כפי שהוא למעלה;

הקרשים, שהם מקיפים את כל אשר בתוכם בשווה, מורים על אור מקיף, ועל ידם נפעל ונתגלה זה שכל הנמצאים לא נמצאו אלא מאמיתת המצאו, שענין זה הוא דבר השווה בכל הנמצאים כולם, ש"כל הנמצאים . . מצורה הראשונה עד יתוש קטן שיהי' בטבור הארץ הכל מכח אמיתתו נמצאו"³⁸;

והיריעות, המקיפים את כל אשר בהמשכן ואת הקרשים מלמעלה, גם הם מורים על אור מקיף, אבל על מקיף נעלה יותר, שלכן הוצרכו להיות צבועים, ובפרט היריעות העליונות דמכסה עור תחש – להורות, דגם הציור החיצוני שבדברים שבעולם הוא בטל ל"חי העור למים", ואדרבה, ביטול זה של הציור החיצוני בא ממדרגה נעלית יותר, אור מקיף דקדושה (רצון וחפץ ה') שלמעלה יותר.

ח. ג' ענינים הנ"ל ישנם גם בעבודת האדם:

בכל מצוה ומצוה – יש ג' ענינים:

(א) מעשה המצוה, שבזה שווים כל אחד ואחת מישראל, מגדול שבגדולים עד קטן שבקטנים (ולדוגמא: מעשה הנחת התפילין של משה רבינו הוא בשווה למעשה הנחת תפילין של איש פשוט בכל הזמנים), ובלשון התנאי³⁹ "תורה אחת ומשפט אחד לכולנו בקיום כל התורה ומצות בבחי' המעשה",

(ב) כוונת המצוה, שבזה חילוקים מאחד להשני, ותלוי' בדרגת האדם בעבודה פנימית שלו במוחו ולבו – מדת

מי' שהמכסה העליון ביותר הי' מעורות תחשים דוקא, כי ענין הביטול שבנבראים (שזהו תוכנו העיקרי של המשכן – השראת השכינה הפועלת ביטול גלוי להקב"ה), שייך ל"צורת" הנבראים יותר מלשאר חלקי הנברא (כנ"ל); וביטול זה נרמז ב"עורות תחשים" דוקא, שגם צבעו של העור (שהוא רק דבר חיצוני) הוא מ"מין החי", ואדרבה, דבר חיצוני זה שייך לעצם מהותו של החי⁴⁰, יותר מת' כונות פרטיות שבו, שלכן "שש ומתפאר" דוקא בגוונין שלו.

ז. ע"פ הנ"ל יש לבאר ג"כ הטעם שדבר זה התבטא ביריעות שעל המשכן דוקא, כי החילוקים בחלקי המשכן, כלים וקרשים ויריעות המשכן הם בהתאם לג' ענינים הנ"ל⁴¹:

כלי המקדש, שכל אחד מהם חלוק מזולתו ובכל אחד מהם היתה עבודה אחרת בהתאם לתכונתו הפרטי של הכלי, הנה על ידם מתגלה איך שתוכנו וגדרו הפרטי של כל דבר שבעולם הוא דבר ה' וחיותו הפרטי המהווה ומחי' אותו,

(36) ראה סה"מ תרס"ג בתחלתו וסה"מ תש"ח ס"ע 5 ואילך (ועוד) – ע"פ תויר"ט סוף מס' תמיד – החילוק ד"חי העולמים" בצירי, שחי דבוק אל העור למים והוא החיות של העולמות, משא"כ חי עולמים בפת"ח, שהוא בחי' החיות שאינה שייכת לעולמות, בחי' "חי בעצם". וראה במקומות הנ"ל (סה"מ תרס"ג ע' קז, סה"מ תש"ח ע' 31) – שבחי' "חי עולמים" בפת"ח שייך לחיות דמות החכמה, שבא בניו ויופי, דחיות זה הוא חיות הבלתי מורגש. ע"ש בארוכה (וראה סה"מ תרס"ח ע' יח). ועפ"י יומתק ביותר השייכות ד"שש ומתפאר בגוונין שלו" ל"מין חי" של היריעות דוקא, המורים על אור וחיות שלמעלה משייכות לפנימי, כדלקמן ס"ז.

(37) בכללות מבואר (ראה סה"מ צ' להצ"צ מצות בנין מקדש. ובכ"מ) דהחילוק הוא, שכלי המקדש הם אור פנימי, וקרשים ויריעות – אור מקיף.

(38) רמב"ם שם פ"ב ה"ט.

(39) רמב"ד. וראה שם בהקדמה.

השייכים לחינוך ילדים קטנים, שאינם מבינים ואינם שייכים לשים על לבם מה שרואים ושומעים, ומה גם טף בגיל רך ביותר,

וע"ז באה ההוראה שגם צבע, גוון החיצוני, הוא חלק ממין חי, שדברים כציור חיצוני צריכים להעשות מתוך חיות, וחיות הבא מעצם הנשמה, וכמה ממנהגי ישראל שרשם למעלה יותר מכמה עניני דינים⁴⁵, ומנהג ישראל תורה היא⁴⁶, מנהג מבטל הלכה⁴⁷, וכתשובת הרשב"א⁴⁸ הידועה בזה.

ועי"ז שכאו"א מוסיף בכל עניני תומ"צ – הן קיום התומ"צ בפועל ובה"ד דור מצות, "הנגלות לנו ולבנינו"⁴⁹, הן ב"הנסתרות לה' אלקינו" בעבודת ה' באהבת ה' ויראת ה', והן בדיוק במנהגי ישראל – עי"ז נעשה "ושכנתי בתוכם", בתוך כל אחד ואחת מישראל,

וזה מקרב ומזרז עוד יותר את בנין בית המקדש השלישי, מכון לשבתך פעלת ה'⁴⁹, שמקדש שלמטה מכוון כנגד ביהמ"ק שלמעלה⁵⁰, במהרה בימינו ממש.

(משיחות ש"פ תרומה תשל"ד)

הבנתו את גדלות הבורא כו', המביאה לאהבת ה' ויראת ה' (ובלשון פסק הרמב"ם⁴⁰ "והיאך היא הדרך לאהבתו וליראתו בשעה שיתבונן כו'"), והן "הנסתרות לה' אלקינו"⁴¹ שעל זה איתא בזוהר⁴² ש"כל חד וחד לפום שיעורא דילי".

(ג) הידור מצוה (שאינו מעכב בקיום המצוה), עד להידור בפרטים נוספים על גוף המצוה, ובפרט – ענינים התלויים במנהג.

והנה יש מקום שיטעה אדם לחשוב, שעיקר הדיוק בקיום המצוות הוא רק בשני ענינים הראשונים הנ"ל, כי:

הצורך בדיוק במעשה המצות מובן ופשוט, שהרי המעשה הוא העיקר, וכפי שהאריך אדה"ז בתניא⁴³, ד"אם קרא ק"ש במחשבתו ובלבו לבד בכל כח כוונתו לא יצא ידי חובתו וצריך לחזור ולקרוא... ואם הוציא בשפתיו ולא כיון לבו יצא ידי חובתו בדיעבד";

וכן מובן הצורך בכוונת המצוות, כי מצוה בלי כוונה היא "כגוף בלא נשמה", וכפי שהאריך אדה"ז בתניא⁴⁴ אודות גודל ההכרח בקיום המצות מתוך אהבת ה' ויראת ה';

אבל בענינים הנוספים ובפרט המנהגים, מהו הדיוק בהם? ובפרט במנהגים

(45) ראה לקו"ת (סוכות פ, ג) בענין מנהג הקפות, ניסוך המים (תושבע"פ) וניסוך היין (תושב"כ).

(46) ראה תוד"ה נפסל (מנחות כ, ב). מהרי"ל, הובא ברמ"א י"ד סע"ז ס"ד. מנהגים ישנים מדור רא ע' 153.

(47) ל' הירושלמי יבמות (פ"ב ה"א), ב"מ (פ"ז ה"א) – הובא בפוסקים. וראה בארוכה שד"ח כללים מערכת המ' כלל לז"ח.

(48) ח"א ס"ט.

(49) בשלח טו, יז.

(50) ראה מכילתא ופרש"י עה"פ. ובכ"מ.

(40) הל' יסוה"ת רפ"ב.

(41) נציבים כט, כח.

(42) ראה זח"א קג, ב. תניא בהקדמה. שם רפמ"ד.

(43) רפל"ח.

(44) שם ואילך.

